

## RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA IJODIY QOBILIYATLARNI RIVOJLANTIRISH

**Narziyeva Dildora Abdixomid qizi**

Toshkent Shahar

Shayxontohur tumani

157-maktab Boshlang'ich sinf o'qituvchisi

**Annotatsiya.** Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning pedagogik imkoniyatlari tahlil qilingan. Ta'lim jarayonida multimedia vositalari, interfaol platformalar, elektron ta'lim resurslari, sun'iy intellekt texnologiyalari va loyiha asosida o'qitish metodlaridan foydalanishning afzalliklari yoritilgan. Shuningdek, raqamli ta'lim muhitini tashkil etish, o'quvchilarning mustaqil fikrlashi va kreativ kompetensiyalarini shakllantirish hamda axborot xavfsizligi masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Tadqiqot natijalari raqamli texnologiyalardan maqsadli foydalanish boshlang'ich ta'lim samaradorligini oshirish va o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga xizmat qilishini ko'rsatadi.

**Kalit so'zlar:** raqamli texnologiyalar, boshlang'ich ta'lim, ijodiy qobiliyat, kreativlik, raqamli kompetensiya, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, multimedia, interfaol ta'lim, sun'iy intellekt, ta'lim innovatsiyalari.

Bugungi kunda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta'lim tizimiga yangi imkoniyatlarni olib kirmoqda. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari ta'lim jarayonini interfaol, samarali va o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan tarzda tashkil etishga xizmat qilmoqda. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichida raqamli vositalardan oqilona foydalanish o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, muammoli vaziyatlarni hal etish ko'nikmalari hamda ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. Boshlang'ich maktab yoshidagi bolalarda tasavvur, kuzatuvchanlik, qiziquvchanlik va yangilik yaratishga bo'lgan intilish yuqori bo'lgani sababli raqamli texnologiyalar ushbu tabiiy imkoniyatlarni qo'llab-quvvatlovchi samarali vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Ijodiy qobiliyat insonning yangi g'oya yaratishi, mavjud bilimlarni yangicha talqin qilishi, muammolarga noodatiy yechim topishi va o'z fikrini erkin ifoda etish qobiliyatidir. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijodkorlikni rivojlantirish nafaqat ularning o'quv faoliyatiga, balki kelgusidagi kasbiy va ijtimoiy hayotiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu nuqtai nazardan, ta'lim jarayoniga raqamli texnologiyalarni integratsiya qilish o'quvchilarning bilish faolligini oshirish bilan bir qatorda, ularning ijodiy salohiyatini yuzaga chiqarish uchun qulay pedagogik muhitni yaratadi.

Raqamli texnologiyalar tarkibiga elektron darsliklar, multimedia taqdimotlari, interfaol doskalar, virtual laboratoriyalar, ta'limiy mobil ilovalar, sun'iy intellekt asosidagi platformalar, bulutli xizmatlar, animatsiya va grafika dasturlari, kodlash muhitlari hamda onlayn ta'lim platformalari kiradi. Ushbu vositalar o'quvchilarning o'quv materialini ko'rish, eshitish va amaliy faoliyat orqali o'zlashtirishiga imkon yaratadi. Natijada ta'lim jarayoni qiziqarli va motivatsion tus oladi, o'quvchilarning mustaqil izlanish faoliyati faollashadi [1].

Boshlang'ich ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanishning asosiy afzalliklaridan biri o'quvchilarning tasavvurini kengaytirishidir. Masalan, animatsion videolar, interfaol xaritalar, virtual ekskursiyalar yoki uch o'lchamli modellar orqali murakkab mavzularni sodda va tushunarli shaklda o'rganish mumkin. O'quvchilar o'zlari yaratgan elektron rasmlar, raqamli hikoyalar, videoroliklar yoki taqdimotlar orqali ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Bunday faoliyat ularning nafaqat fan bo'yicha bilimlarini, balki axborot bilan ishlash, tahlil qilish, muloqot qilish va hamkorlikda ishlash kompetensiyalarini ham shakllantiradi.

Raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan loyiha faoliyati o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishning samarali usullaridan biridir. Loyiha asosida ishlash jarayonida o'quvchilar muammoni aniqlash, ma'lumot izlash, kerakli axborotni saralash, o'z g'oyalarini ishlab chiqish va yakuniy mahsulot yaratish bosqichlarini bosib o'tadilar. Masalan, "Mening orzuimdagi maktab", "Tabiatni asraymiz" yoki "Kelajak kasblari" kabi mavzularda elektron albom, videorolik yoki multimedia taqdimoti tayyorlash

o'quvchilarning tasavvuri va ijodkorligini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ushbu jarayonda o'qituvchi yo'naltiruvchi va maslahat beruvchi sifatida ishtirok etadi.

Gamifikatsiya elementlari ham ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. O'yin texnologiyalari bilan uyg'unlashtirilgan raqamli platformalar o'quvchilarda musobaqalashish, izlanish va yangilik yaratishga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi. Turli topshiriqlarni bajarish, virtual mukofotlar olish yoki muammoli vaziyatlarni hal qilish jarayonida bolalar mustaqil fikrlashga, tezkor qaror qabul qilishga va yangi g'oyalarni ilgari surishga o'rganadilar. Bu esa ularning ijodiy salohiyatini bosqichma-bosqich rivojlantirishga xizmat qiladi.

Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'limga kirib kelishi ham ijodiy faoliyat uchun yangi imkoniyatlarni yaratmoqda. Sun'iy intellekt asosidagi dasturlar o'quvchilarning bilim darajasini tahlil qilib, individual topshiriqlarni tavsiya etadi, ijodiy loyihalar uchun g'oyalar beradi hamda o'quv jarayonini shaxsiylashtirish imkonini yaratadi. Biroq sun'iy intellekt o'quvchining mustaqil fikrlashi o'rnini bosmasligi, aksincha, uning ijodiy faoliyatini qo'llab-quvvatlovchi vosita sifatida qo'llanilishi muhimdir.

Boshlang'ich sinf o'qituvchisining raqamli kompetensiyasi ham mazkur jarayon muvaffaqiyatining muhim omillaridan biridir. Pedagog zamonaviy dasturlar va platformalardan samarali foydalanishni bilishi, raqamli ta'lim resurslarini tanlay olishi hamda ularni o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlariga moslashtirishi zarur. O'qituvchi tomonidan yaratilgan ijodiy va interfaol ta'lim muhiti o'quvchilarning darsdagi faolligini oshirib, ularda yangi bilimlarni egallashga bo'lgan ichki motivatsiyani shakllantiradi.

Raqamli texnologiyalarni qo'llashda axborot xavfsizligi va raqamli madaniyat masalalariga ham alohida e'tibor qaratilishi lozim. Boshlang'ich sinf o'quvchilari internetdan xavfsiz foydalanish, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish, mualliflik huquqiga rioya etish va ishonchli axborotni tanlay olish ko'nikmalarini bosqichma-bosqich egallashlari kerak. Ota-onalar va o'qituvchilarning hamkorligi bu borada muhim ahamiyat kasb etadi. Raqamli texnologiyalardan foydalanish vaqti yosh xususiyatlariga mos

ravishda me'yorlashtirilishi, o'quvchilarning jismoniy va ruhiy salomatligi doimo nazorat qilinishi zarur.

Bugungi kunda O'zbekiston ta'lim tizimida raqamlashtirish jarayonlari izchil amalga oshirilmoqda. Elektron ta'lim resurslari, raqamli platformalar va masofaviy ta'lim imkoniyatlarining kengayishi boshlang'ich ta'lim sifatini oshirishga xizmat qilmoqda. Davlat ta'lim standartlari asosida ishlab chiqilayotgan zamonaviy elektron resurslar o'quvchilarning mustaqil ta'lim olishiga, ijodiy topshiriqlarni bajarishiga va o'z bilimlarini amaliy faoliyatda qo'llashiga keng imkoniyat yaratmoqda [3].

Xulosa qilib aytganda, raqamli texnologiyalar boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishning samarali pedagogik vositasi hisoblanadi. Ular o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, tasavvur doirasini kengaytirishi, muammolarni ijodiy hal etishi va zamonaviy kompetensiyalarni egallashiga xizmat qiladi. Biroq ushbu texnologiyalardan foydalanish pedagogik maqsadlarga yo'naltirilgan, metodik jihatdan asoslangan va o'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda tashkil etilishi zarur. Raqamli texnologiyalar bilan boyitilgan ta'lim muhiti kelajakda kreativ, tashabbuskor, axborot bilan ishlash madaniyatiga ega va innovatsion fikrleydigan shaxslarni tarbiyalashning muhim omili bo'lib xizmat qiladi.

### **Foydalanilgan adabiyotlar**

1. Tolipov O'.Q., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Fan va texnologiyalar, 2021. – 320 b.
2. Muslimov N.A., Usmonboyeva M.H., Sayfurov D.M. Innovatsion ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: Innovatsiya-Ziyo, 2021. – 304 b.
3. Ishmuhamedov R.J., Yo'ldoshev M.A. Ta'lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Mumtoz so'z, 2022. – 288 b.